

СТ А Н О В И Щ Е

доц. Мариана Николова Димитрова, д. оз.
Катедра „Здравни грижи”,
Факултет „Обществено здравеопазване”,
Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна

относно дисертационен труд на тема:

**ЗДРАВНИ ГРИЖИ ПРИ ПАЦИЕНТИ НА ХЕМОДИАЛИЗА С ТУНЕЛИЗИРАН КАТЕТЪР –
МЕДИЦИНСКИ, СОЦИАЛНИ И ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ”**

Автор: Ваня Тодорова Василева

За присъждане на образователна и научна степен „Доктор“
Област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт
Професионално направление: 7.4. Обществено здраве
Научна специалност: „Управление на здравните грижи“

с научни ръководители:

Доц. д-р Стела Людмилова Георгиева, д.м.
Проф. д-р Бисер Кирилов Борисов д.м.

Със Заповед № 3377 от 26.11.2024 г. на Ректора на Медицински университет- Плевен съм определена за член на Научно жури и на първо неприсъствено заседание на НЖ от 10.12.2024 г., съм избрана да представя становище по процедура за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ с кандидат Ваня Тодорова Василева, докторант в самостоятелна форма на обучение в професионално направление: 7.4. Обществено здраве, докторска програма „Управление на здравните грижи“, в Катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт“, към Факултет „Обществено здраве“ на Медицински университет-Плевен.

Представените документи и материали са подготвени и представени в съответствие със закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение, както и с Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет - Плевен.

Биографични данни и кариерно развитие

Ваня Тодорова Василева завършва Институт за подготовка на здравни кадри “Д-р Пейо Бешев” - Плевен през 1991г. специалност „медицинска сестра – общ профил“, а през 1993г. придобива полувисше образование в Полувисш медицински институт – Плевен. Следвайки стремежа за развитие продължава образованието си във Великотърновски университет “Св.св. Кирил и Методий” в магистърска програма Административен и здравен мениджмънт (1994 – 1999), и ОКС „магистър“ специалност „Управление на здравните грижи“ (2010-2012) в Медицински университет – Плевен. През 2008г. придобива специалност “Болнична хигиена – превенция и контрол на инфекциите”.

Професионалната реализация на Ваня Василева започва през 1993 г. в III Градска поликлиника – Плевен, като медицинска сестра, от 1994 до настоящия момент работи в УМБАЛ Плевен, МУ-Плевен, факултет „Здравни грижи“, Катедра „Сестрински хирургични грижи“ в Клиника по нефрология и диализа. През учебната 2010-2011 е хоноруван преподавател по практика на специалност „Медицинска сестра“ във ФЗГ на МУ-Плевен, а в периода 2019-2024г., заема академична длъжност „асистент“, към настоящия момент преподавател.

Ваня Василева участие в международно клинично проучване AVRORA към компания Astra Zeneca на препарат с липидопонижаващ ефект при пациенти на ХД лечение. Доказателство за нейния непрекъснат стремеж за професионално развитие и усъвършенстване е участието и в научно-изследователски проект: "Сравнителна оценка на TauroLock™, спрямо комбинацията от антибиотик и антикоагулант, за профилактиката на някои усложнения, наблюдавани при болни, провеждащи хемодиализно лечение с тунелизиран катетър". Владее английски език и има отлични компютърни умения.

Описателна характеристика на дисертационния труд

По своя обем и структура представената разработка напълно съответства на изискванията за оформяне на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“. Дисертационният труд съдържа 201 страници, структуриран в четири основни глави. Съдържа 48 фигури, 6 фотоса, 11 таблици, 6 приложения. Цитирани са 218 литературни източници, от които 77 на кирилица и 141 на латиница. Книгописът илюстрира широка осведоменост и актуална информираност на автора. Във връзка с дисертационния труд са направени 3 пълнотекстови публикации и 3 научни съобщения в национални форуми.

Актуалност на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд е изключително актуална и полезна предвид широкото разпространение на хроничните бъбречни заболявания, с водеща позиция сред причините за смъртност в страната и в световен мащаб. Хроничната бъбречна недостатъчност оказва влияние не само върху качеството на живот на пациента, но се явява и предпоставка за сериозни медицински, социални и икономически последици за семейството и обществото като цяло. Качеството на живот на болните с ХБН се определя до голяма степен от качеството на хемодиализното лечение. Методът на хемодиализа и съдов достъп с тунелизиран катетър издигат лечението и грижата за болните на качествено ново ниво, а медицинските сестри заемат ключова позиция в осъществяване на комплексна грижа със специфични компетенции, отговорности и роли. Предоставянето на висококачествени и безопасни здравни грижи придобива първостепенна важност и поставя все по-високи изисквания към подготовката на медицинските сестри. Непрекъснатото надграждане на знанията, практически опит и разширяването на компетенциите на медицинската сестра е ключът за постигане на добри резултати.

Оценка на дисертационния труд

Литературния обзор е представен на 60 страници заема около една трета от основния текст.

Авторката прави обстойно и задълбочено теоретично проучване и анализ на динамиката на болестността, смъртността и DALYs на хроничната бъбречна недостатъчност. Направен е исторически преглед за лечението на бъбречните заболявания преди и след откриването на хемодиализата, както и на методите за осигуряване на съдов достъп. Поставен е акцент върху съвременните аспекти в лечението на хроничните бъбречни заболявания. Изяснена е значимата роля на обучената и компетентна медицинска сестра в цялостната грижа за хемодиализно лечение. Задълбочено са представени възможностите за възникване на катетър-свързаните инфекции, усложненията и социално-икономическото отражение върху пациентите, техните семейства и обществените разходи за здраве. Обоснована е необходимостта от прилагането на съвременни сестрински грижи за провеждане на ефективно хемодиализно лечение и намаляване на евентуални усложнения.

Докторантката изгражда литературния обзор върху голям брой източници, демонстрира много добро познаване на проблема, което е предпоставка да достигне до значими за емпиричното изследване изводи и обобщения. Логично структурираният литературен обзор издава широките компетенции на докторантката в областта на разглеждания проблем.

Методология на проучването

Ваня Василева точно е формулирала целта на проучването: „Да се проучи и анализира значението на качеството на здравните грижи при пациенти на хемодиализно лечение с тунелизиран катетър за честотата на усложненията, клиничната прогноза на заболяването и неговото социално и икономическо отражение върху пациентите, техните семейства и обществените разходи за здраве“. За реализация на поставената цел са посочени 6 конкретни задачи, основа за постигане на крайната цел. Формулирани са три изследователски хипотези. Организацията на проучването е компетентно и коректно описана и включва: предмет, обект, технически и логически единици. Подробно са представени етапите на научното изследване, отразяващи конкретни дейности, място на провеждане и периода на изпълнение.

Инструментарият е разработен професионално, отразява международния изследователски опит и вижданията на докторанта. Приложените изследователски методи са адекватни на поставените цел и задачи и позволяват установяването на по-сложни зависимости.

Методологията напълно отговаря на възприетите научни стандарти, вдъхва доверие в достоверността на получените резултати и е доказателство за подготовката на дисертантката да извършва самостоятелна изследователска работа.

Резултатите са представени ясно, добре структурирани в логическа последователност поотделно за всяка от трите групи групи лица.

Проучено е мнението на пациентите относно качеството на здравните грижи в отделението по диализа, като за целта е използван собствено разработен въпросник за интервю с пациенти на хемодиализно лечение. Проучена е информираността на пациентите за здравното поведение свързано със заболяването. Анализирани са важни аспекти от потребностите на пациентите и необходимостта от повишаване на уменията им за контрол на здравословното им състояние, както и да измерват и регистрират важни параметри на заболяването. Изведени са основните предизвикателства и съществуващи проблеми относно информираността на пациентите и техните близки за правилата на поддържане на превръзката.

Резултатите от проучването сред медицинските сестри демонстрират добро познание относно специфичните компетенции необходими за поддържането и наблюдението на съдовия достъп, които са основа за провеждане на ефективна хемодиализна процедура и повишено качество на живот на пациентите. На тази основа е обоснована потребността от повишаване на знания и умения при експлоатация на тунелизиран катетър. Резултатите показват, че правилата за експлоатация на тунелизираните катетри, се спазват от 69,8% от медицинските сестри, а 30,2% ги спазват, но отчасти. Липсата на необходими умения, мотивация и небрежност при изпълнение на задълженията, както и недостига на време за обслужване на пациента са сред основните причини за нарушаване на правилата. Преобладаваща част от медицинските сестри подкрепят идеята за въвеждането на специализация за Диализна медицинска сестра.

Проучена и анализирана е връзката между инфекциите, асоциирани със съдовия достъп, като честа причина за хоспитализации и свързаните с лечението разходи. Детайлно са представени резултати за средната „преживяемост“ на тунелизираните катетри и честотата на усложненията им.

Прецизната статистическата обработка на данните и направеният анализ на българската и международната практика позволява на докторантката да обоснове необходимостта от разработването на *Указание за пациентите относно грижата за тунелизирания катетър и общото им състояние*. Внимание заслужава и разработения, апробиран и внедрен *Дневник за самонаблюдение на болните на хемодиализно лечение с тунелизиран катетър*.

Изводите са ясно формулирани, практически ориентирани, следват поставените изследователски задачи и логически произтичат от получените резултати.

Изразявам своето съгласие със самооценката на докторантката по отношение на приносите с теоретичен и практико-приложен характер. Направени са рационални предложения до отговорни институции.

Авторефератът е изготвен според изискванията отразява най-важните моменти от дисертацията. Онагледен е добре с информативни таблици, фигури и схеми. Във връзка с дисертационния труд са направени четири научни публикации.

Нямам критични бележки към представения дисертационен труд. Цялостната работа на Ваня Василева е доказателство за възможностите за осъществяване на самостоятелна научна работа.

Лични впечатления

Не познавам лично докторантката, но въз основа на представените материали във връзка с процедурата по защита на дисертационен труд мога да заявя, че тя демонстрира високо ниво на компетентност, както и качества на изследовател, който владее и умело прилага научните методи, проявява отговорност, прецизност, целенасоченост при провеждане на проучването.

Заклучение

Представения от Ваня Василева дисертационен труд на тема „Здравни грижи при пациенти на хемодиализа с тунелизиран катетър – медицински, социални и икономически аспекти” за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ е завършен научен проект разработен на актуална тема, добре структуриран и изпълнен на много добро научно ниво. Научните постижения на автора се открояват с оригиналност и практическа приложимост.

Дисертационният труд отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за развитие на академичния състав в МУ – Плевен.

Дисертационния труд показва, че Ваня Василева притежава задълбочена теоретична подготовка и професионални умения, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Гореизложените достойнства и приноси на дисертационния труд са основание да дам положително становище и убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователна и научна степен „Доктор“ на **Ваня Тодорова Василева** по специалност „Управление на здравните грижи” в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт; професионално направление 7.4. Обществено здраве

20.01.2025 г.
гр. Варна

доц. Мариана Николова, д.оз. **На основание чл. 59 от ЗЗЛД**
Член на НЖ

DIALOGUE PLUS LTD

CONFERENCE INTERPRETERS, TRANSLATORS,
INFORMATION SPECIALISTS

OFFICE: 1000 Sofia, 22 Venelin Str., Tel.: (+359 2) 980 54 46

Fax:(+359 2)986 28 51 E-mail: dialog@dialog-bg.com, www.dialog-bg.com

Translation from Bulgarian

OPINION

Assoc. Prof. Mariana Nikolova Dimitrova, PhD

Department of Health Care,

Faculty of Public Health,

Prof. Dr. Paraskev Stoyanov Medical University - Varna

regarding dissertation work on the topic:

**HEALTHCARE FOR PATIENTS ON HEMODIALYSIS WITH A TUNNELED CATHETER -
MEDICAL, SOCIAL AND ECONOMIC ASPECTS**

Author: Vanya Todorova Vasileva

For the award of the educational and scientific degree "Doctor"

Field of higher education: 7. Health and sports

Professional field: 7.4. Public health

Scientific specialty: "Health care management"

with scientific supervisors:

Assoc. Prof. Stela Lyudmilova Georgieva, MD,PhD

Prof. Biser Kirilov Borisov, MD,PhD

By Order No. 3377 of 26.11.2024 of the Rector of the Medical University of Pleven, I was appointed a member of the Scientific Jury and at the first absentee meeting of the Scientific Jury on 10.12.2024, I was selected to present an opinion on the procedure for acquiring the educational and scientific degree "Doctor" with applicant Vanya Todorova Vasileva, doctoral student in an independent form of study in the professional field: 7.4. Public Health, doctoral program "Health Care Management", in the Department of Social Medicine and Health Management, at the Faculty of Public Health of the Medical University of Pleven.

The submitted documents and materials have been prepared and presented in accordance with the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations for its Application, as well as with the Regulations on the Development of the Academic Staff of the Medical University of Pleven.

Biographical data and career development

Vanya Todorova Vasileva graduated from Dr. Peyo Beshev Institute for Healthcare Training - Pleven in 1991 with a degree in "Nurse - General Profile", and in 1993 she

acquired a postgraduate education at the Medical College - Pleven. Following the aspiration for development, she continued her education at the St. Cyril and St. Methodius Veliko Tarnovo University in the Master's program in Administrative and Health Management (1994 - 1999), and the Master's degree in "Health Care Management" (2010-2012) at the Medical University - Pleven. In 2008 she acquired a degree in "Hospital Hygiene - Infection Prevention and Control".

Vanya Vasileva's professional realization began in 1993 in the 3rd City Polyclinic - Pleven, as a nurse, from 1994 to the present she has been working at the University Hospital Pleven, Medical University of Pleven, Faculty of Health Care, Department of Surgical Nursing in the Clinic of Nephrology and Dialysis. During 2010-2011 academic year she was a part-time lecturer in practice in the specialty "Nursing" in the Faculty of Health Care of Medical University of Pleven, and in the period 2019-2024, she holds the academic position of "assistant", currently a lecturer.

Vanya Vasileva participation in an international clinical study AVRORA at Astra Zeneca of a preparation with a lipid-lowering effect in patients undergoing hemodialysis treatment. Proof of her continuous pursuit of professional development and improvement is her participation in a research project: "Comparative evaluation of TauroLock™, versus the combination of antibiotic and anticoagulant, for the prevention of some complications observed in patients undergoing hemodialysis treatment with a tunneled catheter". She is fluent in English and has excellent computer skills.

Descriptive characteristics of the dissertation work

In terms of its volume and structure, the presented work fully complies with the requirements for the formation of a dissertation for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor". The dissertation contains 201 pages, structured in four main chapters. It contains 48 figures, 6 photos, 11 tables, 6 appendices. 218 literary sources are cited, of which 77 in Cyrillic and 141 in Latin. The bibliography illustrates the author's broad awareness and up-to-date information. In connection with the dissertation, 3 full-text publications and 3 scientific communications in national forums have been made.

Relevance of the dissertation work

The topic of the dissertation is extremely relevant and useful given the widespread prevalence of chronic kidney disease, with a leading position among the causes of mortality in the country and worldwide. Chronic renal failure affects not only the patient's quality of life, but is also a prerequisite for serious medical, social and economic consequences for the family and society as a whole. The quality of life of patients with CKD is largely determined by the quality of hemodialysis treatment. The method of hemodialysis and vascular access with a tunneled catheter elevate the treatment and care of patients to a qualitatively new level, and nurses occupy a key position in implementing complex care with specific competencies, responsibilities and roles. The provision of high-quality and safe health care is gaining in importance and places increasingly higher demands on the training of nurses. Continuous upgrading of knowledge, practical experience and expansion of the nurse's competencies is the key to achieving good results.

Dissertation evaluation

The literature review is presented on 60 pages and occupies about one third of the main text.

The author makes a comprehensive and in-depth theoretical study and analysis of the dynamics of morbidity, mortality and DALYs of chronic renal failure. A historical review is made of the treatment of kidney diseases before and after the discovery of hemodialysis, as well as of the methods for providing vascular access. Emphasis is placed on modern aspects in the treatment of chronic kidney diseases. The significant role of the trained and competent nurse in the overall care of hemodialysis treatment is clarified. The possibilities for the occurrence of catheter-related infections, complications and socio-economic impact on patients, their families and public health costs are presented in depth. The need for the implementation of modern nursing care for conducting effective hemodialysis treatment and reducing possible complications is substantiated.

The doctoral student builds the literature review on a large number of sources, demonstrating very good knowledge of the problem, which is a prerequisite for reaching conclusions and generalizations that are significant for the empirical study. The logically structured literature review reveals the broad competencies of the doctoral student in the field of the problem under consideration.

Research methodology

Vanya Vasileva has precisely formulated the purpose of the study: "To study and analyze the importance of the quality of health care in patients on hemodialysis treatment with a tunneled catheter for the frequency of complications, the clinical prognosis of the disease and its social and economic impact on patients, their families and public health costs". To implement the set goal, 6 specific tasks are specified, the basis for achieving the ultimate goal. Three research hypotheses are formulated. The organization of the study is competently and correctly described and includes: subject, object, technical and logical units. The stages of the scientific research are presented in detail, reflecting specific activities, place of conduct and period of implementation.

The toolkit is professionally developed, reflects the international research experience and the views of the doctoral student. The applied research methods are adequate to the set goals and tasks and allow the establishment of more complex dependencies.

The methodology fully complies with the accepted scientific standards, inspires confidence in the reliability of the results obtained and is evidence of the preparation of the doctoral candidate to conduct independent research work.

The results are presented clearly, well-structured in a logical sequence separately for each of the three groups of individuals.

The opinion of patients regarding the quality of health care in the dialysis department was studied, using a self-developed questionnaire for interviewing patients on hemodialysis treatment. The awareness of patients about health behavior related to the disease was studied. Important aspects of the needs of patients and the need to increase their skills to control their health status, as well as to measure and register important parameters of the disease, were

analyzed. The main challenges and existing problems regarding the awareness of patients and their relatives about the rules for maintaining the dressing were identified.

The results of the survey among nurses demonstrate good knowledge of the specific competencies required for maintaining and monitoring vascular access, which are the basis for conducting an effective hemodialysis procedure and increased quality of life for patients. On this basis, the need for increasing knowledge and skills in the operation of a tunneled catheter is justified. The results show that the rules for the operation of tunneled catheters are followed by 69.8% of nurses, and 30.2% follow them, but only partially. The lack of necessary skills, motivation and negligence in performing duties, as well as the lack of time to serve the patient are among the main reasons for violating the rules. The overwhelming majority of nurses support the idea of introducing a specialization for Dialysis Nurse.

The relationship between infections associated with vascular access, as a frequent cause of hospitalizations and treatment-related costs, has been studied and analyzed. Results for the average "survival" of tunneled catheters and the frequency of their complications are presented in detail.

The precise statistical processing of the data and the analysis of Bulgarian and international practice allow the doctoral student to justify the need to develop a *Guide for patients regarding the care of the tunneled catheter and their general condition*. The developed, tested and implemented *Self-Monitoring Diary for Patients on Hemodialysis Treatment with a Tunneled Catheter* also deserves attention.

The conclusions are clearly formulated, practically oriented, follow the research tasks set and logically arise from the results obtained.

I express my agreement with the doctoral student's self-assessment in terms of contributions of a theoretical and practically applied nature. Rational proposals have been made to responsible institutions.

The abstract is prepared according to the requirements and reflects the most important moments of the dissertation. It is well illustrated with informative tables, figures and diagrams. Four scientific publications have been made in connection with the dissertation.

I have no critical remarks on the presented dissertation. The overall work of Vanya Vasileva is proof of the possibilities for carrying out independent scientific work.

Personal impressions

I do not know the doctoral student personally, but based on the materials presented in connection with the dissertation defense procedure, I can state that she demonstrates a high level of competence, as well as the qualities of a researcher who masters and skillfully applies scientific methods, demonstrates responsibility, precision, and purposefulness in conducting the study.

Conclusion

The dissertation presented by Vanya Vasileva on the topic "Healthcare for patients on hemodialysis with a tunneled catheter - medical, social and economic aspects" for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor" is a completed scientific project

developed on a current topic, well-structured and executed at a very good scientific level. The author's scientific achievements stand out with originality and practical applicability.

The dissertation meets all the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations on the Development of the Academic Staff at the Medical University - Pleven.

The dissertation shows that Vanya Vasileva possesses in-depth theoretical training and professional skills, demonstrating qualities and skills for independent conduct of scientific research.

The above-mentioned merits and contributions of the dissertation are grounds for me to give a positive opinion and I confidently propose to the esteemed Scientific Jury to award the educational and scientific degree "Doctor" to Vanya Todorova Vasileva in the specialty "Health Care Management" in the field of higher education 7. Health and Sports; professional field 7.4. Public Health.

20.01.2025

.....

Varna

Assoc. Prof. Mariana Nikolova, PhD

Member of the Scientific Jury

I, Miroslava Delcheva Delcheva, hereby certify that this is a true and correct translation that I have made from Bulgarian into English of the attached document, namely: Opinion. The translation contains five (5) pages.

Translator:

Miroslava Delcheva

